

גיל הפרישה - אפליה גילנית

מחקרים מראים כי המשך העסקת מבוגרים מועיל לכל השכבות, ואינו בבחינת העסקה על חשבון הצעירים

17:37 09.10.2017 מאת: **שושנה גביש**

ח"כ מירב מיכאלי (המחנה הציוני) וח"כ דוד ביטן (הליכוד) הגישו לאחרונה הצעת חוק לביטול חובת פרישה בשל גיל. הצעות חוק כאלה כבר הוגשו בעבר ולא קרה איתן כלום. העובדה שהצעת החוק הוגשה על ידי ח"כים משני צדי המתרס הפוליטי נותנת לכאורה תקווה לשינוי, אבל ימים יגידו. ככל הנראה, אם לא תוגש הצעת חוק מטעם הממשלה, בגיבוי ראש הממשלה ושר האוצר, הסיכוי לחולל את השינוי דרך הכנסת נמוך. המסלול המשפטי נסגר לעת עתה, לאחר שבית המשפט העליון דחה עתירה לביטול חובת פרישה בשל גיל (אותה הגישה כותבת שורות אלה). למען האמת, בית המשפט אכן ראה בחובת פרישה בשל גיל אפליה בלתי חוקתית, אבל החליט להותיר את מלאכת האיזונים בין האינטרסים השונים לכנסת. בכך למעשה הכשיר בית המשפט להוציא ל"מרעה" (pasture) אנשים בגיל פרישת חובה. כיום, בחסות החוק, כל עובד מבוגר נאלץ להילחם בעצמו על כבודו, והתוצאות ידועות. הרוב המכריע של עתירות למניעת פרישה כפויה בשל גיל נדחות. גם במקרים בהם יש שילוב של עובד כשיר ומתפקד יחד עם מצב סוציאלי קשה, האינטרס של המעסיק ב"רענון כוחות" (הביטוי המכובס לאפליה בשל גיל) גובר. כך נזרקים מן העבודה רבבות מבוגרים מדי שנה, אנשים שכוחם במוותניהם והם רוצים ומסוגלים להמשיך לעבוד. היום זה ההורים — מחר זה אתם.

לכאורה, הנימוק של אפליה על רקע גיל ופגיעה חוקתית שתוצאותיה לעתים קטלניות צריך להספיק כדי להביא לביטול חובת פרישה בשל גיל. גם המדינה אינה טוענת כי לגיל יש קשר לתפקוד. התוצאה היא ששיקול הגיל כשלעצמו לפרישת חובה הוא לא רלוונטי וזר. ואם לא די בכך, קיים גם הנימוק הכלכלי. הצעת החוק נשענת על מחקרים לפיהם אי-העסקתם של מבוגרים יוצרת הפסד כלכלי שנתי של 6.4 מיליארד שקל למדינת ישראל. ולאלה המעלים את הנימוק הנדוש של חסימת שוק העבודה בפני צעירים — מחקרים מראים כי המשך העסקת מבוגרים מועיל לכל השכבות, ואינו בבחינת העסקה על חשבון הצעירים (שמחר יהיו גם הם מבוגרים).

למי שעוד זוכר, בשנות ה-80, כשהשוו את גיל פרישת נשים (שהן כ-50% מהאוכלוסייה העובדת) לגיל פרישת גברים קמה זעקה שהמשך העסקת נשים תהיה על חשבון גברים. נימוק זה לא הרשים אף אחד, ואכן השמים לא נפלו כשהשוואה בוצעה. מצער שיש עוד מי שמעלה את הנימוק הלא קביל הזה בהקשר של ביטול חובת פרישה בשל גיל. לידיעת המקטרגים: אנחנו מפגרים ב-40 שנה אחרי ארה"ב — שם בוטלה חובת הפרישה בשל גיל בשנת 1986. מחר אנשים ונשים יביטו אחורה בפליאה, על כך שבשנת 2017 עוד היו בישראל מי שניסו להצדיק אפליית מבוגרים.

לכן הצעת החוק היא צעד מתחייב. עם זאת, הרשות הניתנת למעסיק לדרוש מעובד שהגיע לגיל פרישה לעבור בדיקות תפקודיות ולחזור ולדרוש זאת מדי שנה, טעונה עיון חוזר. הכריכה האוטומטית בהצעת החוק בין גיל פרישה לבין בדיקות תפקוד היא שארית של תפישה גילנית ויש לשקול אותה מחדש.

האם גיל יכול להיות קטליזטור חוקי לבדיקות תפקוד, לאחר שהוכח כי אין מתאם בין תפקוד לבין גיל, וכאשר לא הועלתה כל טענה אמיתית ובתום לב לגבי תפקודו של העובד קודם לכן? כיצד מבטיחים שמדד התפקוד יהיה מדד הגיוני וסביר ולא בלתי אנושי ומפלה כשלעצמו, כזה שיביא בחשבון שאנחנו בני אנוש שלא נמצאים כל הזמן בשיא התפקוד וכי אין גרפים אחידים לירידות ועליות?

כדי שהצעת החוק לא תזכה לגורל קודמותיה, היא צריכה להיות מלווה בתמיכה עממית רחבה, שתכריח את הממשלה לתמוך בה.
הכותבת היא שותפה וראש מחלקת דיני עבודה בש. הורוביץ, ומובילת מאבק לביטול פרישת חובה בשל גיל